

Πράξη πρώτη.

(Στό κατώφλι ενός σπιτιού φτωχικού τῆς Ἀθήνας, κάθεται ἡ Ἀθηναίη, ἔχει ἀπ' τὸ
δύο πλευρές τῆς τὰ δύο μικρά τῆς. Τὰ ρούχα τους εἶνε ἀπλά. Ἀπάνω ἀπ' τὴ πόρτα
ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1941-42. Ἡ σκηνὴ δείχνει πεζοδρόμιο τῆς Ἀθήνας.)

Νίτσα. Πεινῶ μάνα... Τὰ πόδια μου τρέμουν...

Ἀθηναίη. Ὅλος ὁ κόσμος πεινάει παιδί μου... καὶ σὰ κατ' ἄρας φοβερὰς τρυγυρνᾶν ὄ-
λελοι τοὺς στοὺς δρόμους... Ἄκου ἀπὸ μακριὰ πῶς ἀκούονται τὰ ξεψυχίσματα...

Κώστας. Πεθαίνουν μάνα... κι' ἂν πεθάνουμε κι' ἐμεῖς...

Ἀθηναίη. Κι' ἂν πεθάνουμε... Κι' ἂν πεθάνουμε χωρὶς νὰ κοιταχτοῦμε...

Νίτσα. Μάνα, δέν ἔχουμε κάτι νὰ πουλήσουμε γιὰ τὸ ἄγουράσουμε ψωμί...

Ἀθηναίη. Ὅλα πουλήθησαν παιδάκια μου. Καὶ μονάχα ἓνα πράμα μένει ἀπούλητο.

Κώστας. Γιατί δέν τὸ πουλάμε μάνα;

Ἀθηναίη. Γιατί αὐτὸ παιδάκια μου δέν ἔχει τιμὴ... εἶν' ἡ τιμὴ τῆς μάνας σας.

Κώστας. Τί θὰ πεῖ αὐτὸ μάνα;

Ἀθηναίη. Κεῖ κάτω στοὺς δρόμους τοὺς πλατεῖς πουλιέται φτηνά πολὺ κι' ἡ σάρια
τῆς γυναῖκας. Πλάσματα ἀδύνατα σὰν τελειώσουν τὸ κάθε τί, δίνουν στὴ κοινωνία
καὶ τὰ κορμιά τους... Καὶ κερνοὶ πῶχουνε παρῶς κερνοὶ πού γδέρνουν τὸ λαό,
δίπλα στό αἷμα πού ρουφοῦν, σταργγίζουν καὶ τὴν ἡδονὴ τῆς ξεπεσμένης, τῆς πεινα-
σμένης γυναῖκας...

Νίτσα. Κι' αὐτοὶ οἱ ἀφέντες μάνα;

Ἀθηναίη. Οἱ ἀφέντες... οἱ βδέλες τῆς ζωῆς... Ταίρια μέ τοὺς Γερμανοὺς πουλοῦν κι'
αγοράζουνε ἀνθρώπους... Ἡ Ἀθήνα μας σιλαβοπάζαρο... Χίλιοι πουλᾶν κι'
ἓνας, ἓνας πκίχτης αγοράζει...

Κώστας. Κεῖνη τὴν ἐποχὴ πού ἦσαν μικρὴ σὰν καὶ μᾶς, πεινούσατε μάνα;

Ἀθηναίη. Μικρὴ στό τσαγγαράδιο, μετὰ δούλα σ' ἄρχοντόσπιτο, ἐργάτρια σέ κληνομά-
γα-γαζο, ὕστερα ἀνεργη... μετὰ παντρεμένη... Μὰ πάντα, πάντα ἡ στέρηση κι'
πεινα, στενοτάνε πλάι μου...

Ἐβύνουν τὰ χρόνια, ἔτσι σὰν κληνός ἀπ' τ' ἀνεμοφύσημα... Ἀθῶα ἡλικία γε-
μάτη πικρὰ. Καὶ στό τέλος θάνατος ἀπὸ πεινα...

Νίτσα. Οἱ βασιληάδες μάνα, τί τάχα νὰ κάνουνε; Δέν μᾶς στέλνουν ψωμί;

Ἀθηναίη. Ἐφυγαν ὅλοι τοὺς μακριὰ, σέ ζεστά κλίματα μέ τὸ χρυσάφι τοῦ λαοῦ μας...
εἶ κι' ἂν πεθαίνουμε μεῖζ... Πάντα μᾶς πέθαιναν, μᾶς ἔσκιζαν τίς σάρικες
κι' ἔτρωγαν σὰν ὄρνια ἀπ' αὐτές...

Κώστας. Καὶ πού νὰ πῆγαν τάχα;

Ἀθηναίη. Στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα κερ πού τελειώνει ἡ θάλασσα εἶνε ἡ ὀμορφὴ χώρα.
Ὅλα γελοῦν κερ πέρα κι' ἓνα ποτάμι μέ χρυσά νερά λούζει τὸ μαυρὸ δέρμα
τῶν ἀνθρώπων... Δουλοῦδια, φειδίσια σώματα, ἀρώματα, τραγούδια... Κεῖ, κερ
κάτω μακριὰ παιδάκια μου εἶνε οἱ βασιληάδες...

Νίτσα. Καὶ μένουν ἔτσι καὶ ποιός μᾶς προστατεύει;

Ἀθηναίη. Κερνος πού πάντα μᾶς προστατεύε... Ἡ γροθιά μας, τὸ στήθος τ' ἀτσαλένιο.

Νίτσα. Καὶ δέν μᾶς προστατεύαν οἱ βασιληάδες;

Ἀθηναίη. Μᾶς προστατεύαν γιὰ νὰ μὴ μᾶς γδάρουν ἄλλοι... Ἦθεσαν πάντα μονάχα αὐ-
τοὶ νὰ πείνουνε τὸ αἷμα μας καὶ μᾶς προστατεύαν ἀπ' τ' ἄλλα τὰ κορμιά...

Κώστας. Κι' ὁ μαρμαρωμένος βασιληάς; Πότε θ' ἀνασταθεῖ;

Ἀθηναίη. Μαρμαρώθησαν γιὰ πάντα. Τὰ παραμύθια τελείωσαν.

Κώστας. Μάνα πεινῶ...

Ἀθηναίη. (σηκώνεται ἀπελπισμένα) πεινᾶς παιδί μου... πεινοῦν ὅλοι... τὸ ξέρω... Μὰ
τί νὰ κάνουμε;

Νίτσα. Ἐγα παραμύθι μαμά... κάτι γιὰ νὰ ξεχάσουμε...

Ἀθηναίη. Ἐγα παραμύθι... Ἐτσι μᾶς ἄκαναν πάντα οἱ κυρίαρχοι... ἓνα λόγο, κάτι
γιὰ νὰ ξεχάσουμε τὸ βίονο... Ἐλάτε σηκωθῆτε νὰ πᾶμε μέσα...

(φεύγουν απ' τή πόρτα) Ή σιπνή γιά λίγο μένει άδειανή. Μετά μπαίνει από τήν πλαγιανή πόρτα ο Χάρης-άνθρωπος 40 χρόνων, μέ ρουχα άπειροίητα, μά ψαρά μαλλιά, καρπούρια στο και ροσ νισμένος που βαδίζει άργά, προσεχτικά και παρατηρεί τ'αματά στή πόρτα του σπιτιού και προσπαθεί νά μαντέψει τί γίνεται μέσα).

Χάρης. Άραγε αὐτί νανε; Σπίτι φτωχικό, μούλεγε κείνος, γυναίκα άγνή και παιδιά που μοιάζουν σά μεγάλοι... Δέν φαίνεται ούτε άριθμός, ούτε οδός, κι' αλοιμονο, δέν πρέπει νά κάνω λάθος...

(Κείνη τί στιγμή μπαίνει από τήν άλλη διπλανή πόρτα ο Άρης, παιδί του λαού και ρποσέχει γιά μία στιγμή τό Χάρη, Αλληλοκιντάζονται).

Άρης. Ποιός είστε κύριε; Ποιόν ζητάτε;

Χάρης. (στόν έαυτό του) Άλήθεια, ποιόν ζητώ; (Μέ θάρρος) Μοῦ λέτε κύριε ποιός δρόμος, είν' αὐτό;

Άρης. Οδός Διπύλου.

Χάρης. Καί σέ ποιούς άριθμούς τάχα είμαι;

Άρης. Αὐτό τό σπίτι έχει άριθμό 11. Μά γιατί τόσες λεπτομέρειες; Ποιό σπίτι ζητάτε;

Χάρης. Όχι δέν ζητώ κανένα σπίτι, μά έτσι, από βαρνεστημάρα, από τρέλλα ίσως ζητώ νά μαθαίνω δρόμους κι' άριθμούς.

Άρης. Πάντως αν ζητάτε κανένα σπίτι μπορώ νά σας τό δείξω. Μένω έδω σ' αὐτή τή συνοικία και τά ξέρω όλα.

Χάρης. Όχι, όχι... τίποτε δέν συμβαίνει... φεύγω, αντίο... (φεύγει απ' τήν πλαγιανή πόρτα που μπήκε ο Άρης).

Άρης. (γυρνάει και τόν βλέπει προσεχτικά) Περίεργός άνθρωπος. Μοιάζει σάν αλήτης μά και σά άνώτερος. Έχει πάνω του κάποιο μεγαλειό, μά μοιάζει και σάν ένας φυλακισμένος...

(προχωρεί, φχαίνοντας) Μοιάζει σάν ήρώας και θύμα, μά και σάν τυχοδιώκτης-

(Μπαίνουν οι γέροι Νώντας και Χρήστος, βαδίζουν άργά και σταματοῦν)

Νώντας. Ένας άνθρωπος, πολλοί άνθρωποι πεθαίνουν... πεθαίνουν από πείνα...

Χρήστος. Και τί σημασία έχει αὐτό γιά τούς τυράννους... Πεθαίνουν άνθρωποι τίποτα τό σπουδαίο, άσήμαντο γεγονός, άσημαντες ύπάρξεις...

ΣΚΑΝΔΕΙ

Χρήστος. Καί ποιος είσαι σύ;

Σταύρος. Τώρα θά μέ μάθεις. Είμαι κείνος πού κάποτες έβρισας. Είμαι ό Σταύρος, τό παιδί τοῦ Δάγγουλα. Τή μέρα πίνω ούζο καί τό βράδυ αίμα.

'Αθηνά. Καί ξεῖς άκόμα;

Σταύρος. Γιατί; Μήπω νόμισες πώς θά κυριαρχήσετε;

Χρήστος. Ναι. Θα κυριαρχήσουμε. Θα σ'ας συλλαβουμε όλους.

Σταύρος. Έχετε λάθος. Παλεύουν δυό κόσμοι τώρα. Κι όποιος νικήσει θα σαρώσει μιá για πάντα τόν άλλον.

'Αθηνά. Ό κόσμος ό δικός μας είνε ισχυρότερος. Έχει μαζύ του τήν άλήθεια.... Καί δέ μου λές; Έδω τί ήρθες για να κάνεις;

Σταύρος. Να σ'ας συλλαβω.

Χρήστος. Να μ'ας π'ας ποῦ;

Σταύρος. Έκεί πού ξέρω. Για να πληρώσετε τίς άμαρτίες σας. / Ακούεται ό τηλεβόας.

'Η Σαλονίκη, ή ματωμένη μας πόλη είνε έλεύθερη. Ό ΕΛΛΑΣ μπήκε μέσα. Τσάκισε τούς Παγκατασφαλίτες καί τή Γερμανική φρουρά. Ζήτω 'Η Δεύτερη Σαλονίκη!

'Ο Σταύρος τρέμει-θί άλλοι χαμογελοῦν.

Σταύρος. Δεύτερη;

Χρήστος. Ναι έτσι είνε φαίνεται. Μπήκαν οι άντάρτες. / κείνη τήν ώρα μπαίνει ό "Αρης)

"Αρης. Δυναγώνιστές, τή μεγάλη τούτη ώρα, πού λευτερώνεται ή πατρίδα μας, γονατίστε γιατί ό πρωτομάστορας τής Δευρβριάς, ό ήρωικός Χάρης πέθανε.

'Αθηνά-Χρήστος. Πέθανε;

"Αρης. Ναι. Ό Χάρης πέθανε.

'Αθηνά. Ένας λαός λευτερώνεται-ζήτω ό λαός. Ένας ήρωας πεθαίνει. Αίωνία του ή μνήμη του. "Αρη πάρε τόν προδότη απόν καί όδήγησέ τον στήν Πολιτοφυλακή. ('Ο "Αρης πιάνει τόν Σταύρο καί τόν βγάξει έξω).

'Αθηνά. Γονατίζω για κείνους πού πέσανε- για κείνους πού δώσαν τή ζωή τους για τή ζωή των άλλων. (γονατίζει) 'Η μεγάλη ώρα ήθε. Δεύτερος ό λαός θα τραβίζει μπροστά για να γίνει νοικοκύρης. / Δημιώνεται-Δημιώνει τή γροθιά της καί φωνάζει) Ζήτω ό λαός, ό βράχος λαός. ('Η αύλαία πέφτει).

Τ Ε Λ Ο Σ

Δωμάτιο χτωχινό· κλόθονται σέ κάρειλες γύρω από τό τραπέζι οί Χρήστος και 'Αθηνά. Στόν τοίχο είνε γραμμένο ΟΚΤΩΒΡΙΣ 1944.

'Αθηνά. Είμαστεν ύποχρεωμένοι πέρου θά θρηνήσουμε τή Στέλλα. Τώρα είμαστε ύποχρεωμένοι νά θρηνήσουμε και τόν Χάρη.

Χρήστος. Ώστε θά πεθάνει λές;

'Αθηνά. Δέν έχω καρτά άμφιβολία γι' αυτό. Η άρρώστια προχώρησε και σέ λίγες μέρες θά πεθάνει... θά πεθάνει μάλιστα πρίν δει τή λευτεριά, τ' όνειρό του νά γίνεται πραγματικότητα.

Χρήστος. Οί πρωτομάστορες πεθαίνουν πρίν δουν τό έργο τους νά τό χαίρουνται άλλο. Είνε μιά άλήθεια πώς κείνοι πού μοχθούν γιά κάτι πού δίνουν και ζωή τους γι' αυτό δέν προφτένουν νά τό χαρουν. Τώρα σέ τί κατάσταση βρίσκειται;

'Αθηνά. Σηκώνεται λίγο, ξέρω πώς οί τελευταίες του δυνάμεις τόν αφήνουν. Και τό κουράγιο του αυτό είνε άποτέλεσμα μεγάλων προσπαθειών του..

Χρήστος. Δέχεται άραγε νά τόν δώ;

'Αθηνά. Μά αυτό είνε τό δωμάτιό του. (δείχνει πρós τ' άριστερά). Μά τώρα έχει μιά κρίση. "Ας-μή πάμε μέσα. Και ή δουλειά τί γίνεται;

Χρήστος. Προχωρούμε στόν τομέα μου, στήν Τούμπα, άρχίσαμε άνοιχτή μάχη. Καθρίσαμε τό έδαφος από Γερμανούς Ταγματαλητες. Παίρνω τό αίμα τής Στέλλας πίσω, κι' είνι κινούμαι γιά όλους τούς πατέρες.

'Αθηνά. Παντού έχουμε πρόοδο. Στήν Νεάπολη κυριαρχούμε. Στό Ντεπώ. Παντού πραινουν οί "Ελισίτες μας. Σύνθημα γενικό πρέπει νάνε τό καθάρισμα του τόπου μας από τούς ταγματασφαλίτες. (κείνη τήν ώρα μπαίνει ό Χάρης από τό δωμάτιό του. Είνε χλωμός και μιλάει σάν σ' έκσταση).

Χάρης, σηκώθηκες; (Σηκώνεται τόν πιάνει από τόν ώμο) Μά είσαι άρρωστος.

Χάρης. Τό ξέρω πώς είμ' άρρωστος. Τό λέν τά πόδια μου πού τρέμουν, τά μάτια μου πού θολώνουν... άκόμα και τό αίμα πού φτύνω. Μιά ζωή τελειώνει.

Χρήστος. (πού έχει σηκωθεί) Χάρη, πρέπει νά πλαγιάσεις. Τρέμεις.

Χάρης (Στόν έαυτόν του) Δυπάραι πού πεθαίνω στίς πιό πολύτιμες στιγμές.

Ο φασισμός πεθαίνει. Μά πεθαίνω κι' έγώ... Αναστάνεται ό λαός' ενώ συν- τρίβεται ή προδοσία και ή άτιμία...

Πώς θ'άθελα νά ζω. Μά κμαρωσσωπό λαό μας, τόν ματωμένο λαό, μέ τά δεμένα χέρια και τό κλειστό στόμα.

Μύριες γροθιές σηκώνονται κι' άρπάχνουν στά δάκτυλα τά δυνατισμένα τά δικαιώματα πού χρόνια οί μαυροί τύραννοι τόν κρατούσαν.

Χρήστος. Χάρη, πήγαινε μέσα τώρα, πάμε νά ξαπλώσεις.

Χάρης. Όταν θά ξαπλώσω δέ θά ξανασηκωθώ. Εή ξέρω τή ζωή μου. Κόβεται τό κύμα της. Ώρες μονάχαθά ζω τό τρελλό τουτο πανηγύρι.

(Ξαναγυρίζει μόνος στό δωμάτιο, μένουν ό Χρήστος κι' ή 'Αθηνά)

'Αθηνά. Η ξέρει τήν άλήθεια πιά είνε. Ζει τώρα σ' ένα παραλήρημα και ξέρει πώς λίγες είνε οί ώρες του. (φωνάζει πρós τό δωμάτιο του Χάρη) "Αρη, "Αρη... έλα μέσα (μπαίνει σέ λίγο ό "Αρης) Μήν ξαναφήσεις τόν Χάρη νά σηκωθεί. Είνε επικύνδηνα άρρωστος.

"Αρης. Μά, μόνος σηκώνεται. Δέν δέχεται κανέναν. Θά προσπαθήσω όμωσ.

'Αθηνά. Προσπάθα και μήν τόν ξαναφήσεις. Πήγαινε μέσα. (ό "Αρης φευγει).

Χρήστος. Τώρα πού όλα τελειώνουν, σκλαβιά και αίματα, ό Χάρης, ό πιό τίμιος άγωνιστής χάνεται (Απότομα μπαίνει ό Σταυρος).

Σταυρος. Επί τέλους/μέ σαρκασμό/Σας ανακάλυψα τό κρυφήγετό σας. Και τώρα δέξέ μέ γλυτώνεται.